
Recenzje

Reviews

Agnieszka Banaszekiewicz, *Fleksja werbalna w mowie dzieci pięcioletnich*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011.

Książka dr Agnieszki Banaszekiewicz *Fleksja werbalna w mowie dzieci pięcioletnich* stanowi cenne uzupełnienie prac z zakresu rozwoju mowy dziecka. Autorka rzetelnie opisuje, wykorzystując metody statystyczne, stan nieświadomionej wiedzy dotyczącej radzenia sobie przez wspomniane dzieci z czasownikami.

Należy podkreślić, że źródłem bogatego, ciekawego materiału językowego zebranego i opracowanego przez Autorkę były badania mowy (korpus tekstowy liczył 25 000 wyrazów) 50 pięcioletków (25 dziewczynek i 25 chłopców w wieku od 5 lat 0 miesięcy do 5 lat 11 miesięcy) mieszkających w dużych miastach i małych miejscowościach oraz uczęszczających do przedszkola.

W dysertacji zostały opisane wszystkie formy czasownikowe zgodne i niezgodne z normą obowiązującą dorosłych w celu sprawdzenia, czy zostały już one dostatecznie opanowane przez dzieci. Ponadto Autorka przeanalizowała użyte kategorie werbalne, by określić, które z nich zostały przyswojone przez pięcioletki, a które wciąż są dla nich źródłem trudności. Interesujący jest również fakt, że Autorka zaprezentowała w pracy porównanie dotyczące fleksji werbalnej różnych grup społecznych – dziewczynek i chłopców, ale też dzieci mieszkających w dużych miastach i małych miejscowościach, mając na celu zbadanie, czy istnieją różnice w ich rozwoju językowym.

Niniejsza książka składa się z siedmiu rozdziałów. Trzy pierwsze można uznać za pierwszą część dysertacji. Pierwszy z nich poświęcony jest metodologii badań nad mową dziecka, w którym to rozdziale przedstawione zostały założenia i cele badawcze, metoda i narzędzia badawcze, jak również przebieg badań. W rozdziale drugim Autorka przedstawia koncepcje badań nad mową dziecka, zwracając szczególną uwagę na tradycje badań rozwoju mowy dziecka, etapy rozwoju mowy w ontogenezie, jak też opis mowy dziecka pięcioletniego w literaturze przedmiotu. Rozdział trzeci dotyczy kategorii werbalnych w ontogenezie mowy. Autorka porusza w nim kwestie związane z badaniami nad akwizycją kategorii fleksyjnych, pierwszym zawiązkiem fleksji werbalnej, koniugacji i deklinacji w ontogenezie oraz formom sprawiającym trudności w opanowywaniu koniugacji.

Z kolei rozdziały: IV, V, VI, VII stanowią część drugą książki. Zawarty w nich jest szczegółowy opis i analiza materiału badawczego. I tak, w rozdziale IV analiza materiału badawczego dotyczy realizacji kategorii werbalnych przez dzieci pięcioletnie. Autorka przyjrzała się formom osobowym, formom trybu, formom czasu, formom fleksyjnym liczby, formom rodzajowym czasowników, formom przypadku, formom aspektu i rodzaju czynności. Rozdział V poświęcony jest analizie materiału badawczego w zakresie form czasownikowych w mowie dzieci pięcioletnich: formom osobowym w trybie orzekającym, warunkowym, rozkazującym, czasownikom niewłaściwym, predykatywowym, bezokolicz-

nikom, bezosobnikom, rzeczownikom odsłownym (gerundiom), imiesłowom (przymiotnikowemu czynnemu, przymiotnikowemu biernemu). W rozdziale VI A. Banaszkiwicz prezentuje czasownikowe formy swoiste oraz zajmuje się analizą tychże form w zakresie znaczenia czasowników, interpretując je w interesujący sposób. W rozdziale VII badaczka zajmuje się analizą porównawczą mowy dzieci pięcioletnich, dokonując podziału ze względu na płeć i środowisko w oparciu o używanie form koniugacyjnych, kategorii werbalnych, form czasownikowych oraz form swoistych.

Książkę dr A. Banaszkiwicz dopełnia aneks zawierający niektóre z rozmów wykorzystane do analizy, alfabetyczna i frekwencyjna lista czasowników badanej próby wraz z liczbą słowoform danego leksemu w materiale badawczym, zestawienie danych zawierające czasowniki ułożone od najczęściej występujących do pojawiających się najrzadziej według rangi leksemu z opracowaniem H. Zgółkowej oraz tabela prezentująca niektóre (pozostałe zależności dostrzeżone na podstawie obliczeń frekwencyjnych są nieistotne) wartości zależności między częstością występowania poszczególnych kategorii i form czasownikowych a określoną grupą dzieci. Ponadto w książce znajduje się spis licznych tabel, spis wykresów i bogata bibliografia, będąca świadectwem rozległych zainteresowań badawczych Autorki.

Książka *Fleksja werbalna w mowie dzieci pięcioletnich* jest warta polecenia zarówno lingwistom, logopedom, pedagogom, jak i badaczom z kręgu psychologii rozwojowej. Praca ta umożliwia poznanie zagadnień związanych z akwizycją języka dzieci w wieku przedszkolnym. Tylko bowiem świadomość zjawisk naturalnych w rozwoju mowy i umiejętność ich odróżnienia od zjawisk, które do zjawisk rozwojowych nie należą, daje gwarancję prowadzenia skutecznej profilaktyki i terapii, służących opanowaniu języka przez dziecko.

Warto sięgnąć po tę pozycję z uwagi na fakt, iż Autorka rzetelnie omawia zagadnienia teoretyczne oraz wnikliwie analizuje wyniki przeprowadzonych przez siebie badań, zaś konstrukcja pracy charakteryzuje się przejrzystością.

Ewa Kowalewska-Kuczkowska
Akademia Pomorska, Słupsk
Instytut Polonistyki, Zakład Językoznawstwa